

SARAH BOWER s-a născut în Yorkshire, dar acum locuiește în Suffolk și este consultant al mai multor agenții literare. Coordonează proiecte de promovare a lecturii și susține cursuri de scriere creatoare la University of East Anglia. Prozatoare fascinată de istorie, Sarah Bower este unul dintre numeroșii autori contemporani care au redescoperit romanul istoric. A publicat scrieri de ficțiune și nonficțiune în diverse reviste și periodice, a câștigat câteva concursuri de proză scurtă și a semnat mai multe volume de beletristică. Romanul ei de debut din 2008, *Needle in the Blood* (în curs de apariție la Editura Nemira), este o ficțiune istorică ce a atras imediat atenția cititorilor. *Borgia. Păcatele familiei*, roman apărut în 2011, a fost tradus în peste 10 țări și este bestseller internațional.

BORGIA

Păcatele familiei

SARAH BOWER

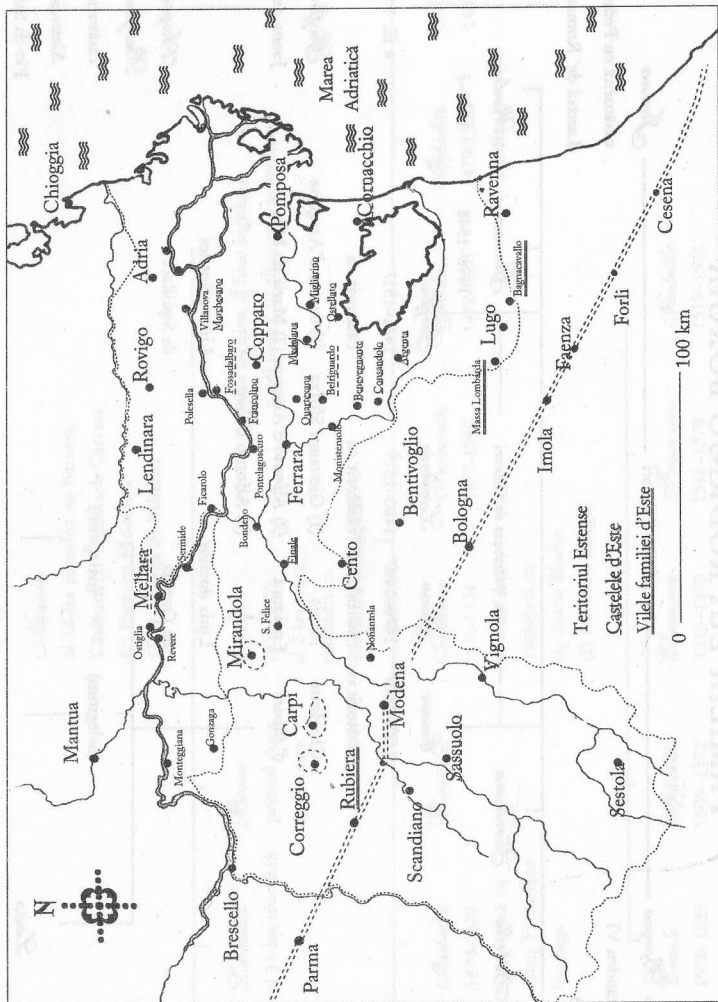
Ediția a II-a

Traducere din limba engleză

CORINA MITRULESCU

NEMIRA

TERITORIUL ESTENSE

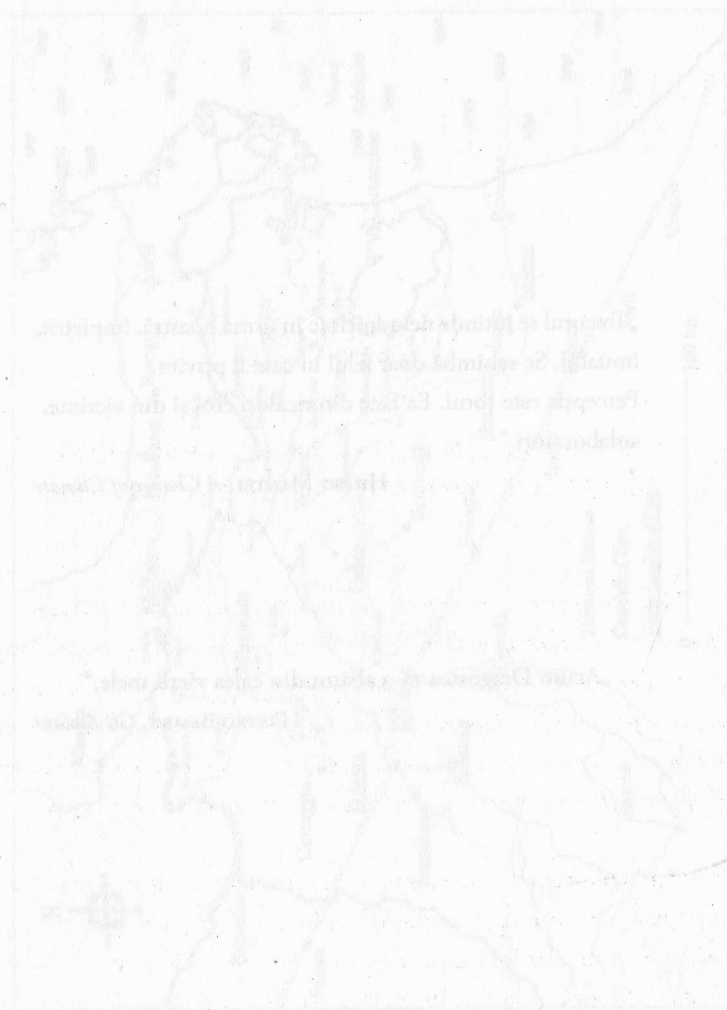

„Trecutul se întinde neîndoielnic în urma noastră, împietrit, imuabil. Se schimbă doar felul în care îl privim. Percepția este totul. Ea face din ticăloși eroi și din victime, colaboratori.“

HILARY MANTEL, *A Change of Climate*

„Acum Dragostea m-a abătut din calea vieții mele.“

PIETRO BEMBO, *Gli Asolani*

PROLOG

CACHIQUIN, ÎN LUNA A DOUA A RECOLTEI DE VANILIE, 5281, ANUL CREȘTINILOR 1520

Uneori dansez singură pe o muzică doar de mine auzită. Când dansez, simt cum însăși inima pământului îmi vibrează prin tălpi și picioare, prin șale și pânțele și-mi urcă în piept, până ce propria-mi inimă bate la unison cu cea a pământului. Apoi mă întreb dacă și tu o simți, acolo unde te afli, sub pământ, pe acolo pe unde te-ai așezat, pe unde ai mers sau ai și dansat deopotrivă. Pentru că, atunci când dansez, întotdeauna dansez cu tine.

Sfârșitul culesului vaniliei atrage întotdeauna o mulțime de vizitatori. Sunt negustorii, apoi reprezentanții reginei, bineînțeles, care vin să stabilească prețurile, dar mai sunt și cei care vin să vadă zburătorii. Copacul a fost ales, doborât și așezat în piața orașului, iar preoții de toate confesiunile și-au spus rugăciunile asupra lui, l-au tămâiat și l-au stropit cu sânge de pui. Funiile au fost încercate și ultimele amănunte, adăugate la pelerinele cu pene și bonete. Dorm prost zilele astea și m-am trezit de dimineață înainte de răsărit, bântuită de cântecul îndrăzneț, singuratic

al unui *caporal*¹, care exercsa la flaut sus, pe platforma sa, aplecat sub greutatea cerului și a vânturilor.

Așadar, mă trezisem deja când Gideon s-a întors de la Villa Rica însoțit de un călător din Ferrara. Podeaua fusese măturată și oala cu porumb pusă la fiert. Gideon a mers direct la Xanat și la copil, poate din tact, poate din cauză că le dusesese dorul, lăsându-mă singură cu drumețul. Spun „singură“, dar de fapt în jurul meu se mai învârteau încă vreo patru sau cinci dintre copiii mai mari, treziți și ei devreme pentru că era ziua oamenilor care zburau. În timp ce îi ceream călătorului vești, i-am ușuit pe toți afară. De altfel, o neghiobie, întrucât niciunul dintre ei nu înțelegea limba italiană și, chiar dacă ar fi înțeles, nu aș fi avut nimic să le ascund. Însă nu am vrut să ne audă conversația. Nu vreau ca aceia alături de care trăiesc să se contamineze cu trecutul meu.

Drumețul mi-a zis că ducesa murise. Primul meu gând a fost să mă întreb ce făcuse cu scrisorile din Spania, dar nu i-am amintit călătorului nimic despre toate astea. Sper că a avut îndeajuns timp să le distrugă.

Mi-a spus că se stinsese vara trecută, după o sarcină dificilă. Sarcinile ducesei fuseseră întotdeauna dificile, dintr-un motiv sau altul. Nu o plâng, deoarece știu că își dorea să părăsească această viață de mai bine de doisprezece ani. Iar eu însămi sunt mult prea aproape de moarte ca s-o mai jelesc. Portocalul are patru ani deja. Anul ăsta a înflorit pentru prima oară, ceea ce-mi pare un semn. Trupul meu e la fel de veștejit și de răsucit ca o frunză toamna și se răsuțește tot mai mult, ca și cum ar tânji să se întoarcă în pânțec, să fie din nou un mugur, un pumnișor de viață. La Toledo, pe când eram copil.

CARTEA ESTEREI

*Apoi, servitorii care-i slujeau regelui, au grăit:
„Să fie căutate pentru rege tinere fecioare bălaie.“*

(Cartea Esterei, Capitolul 2, versetul 2)

¹ Șef de echipă - în lb. sp. în orig. (n. tr.).

– Conștiința regelui Ferdinand nu ajunge dincolo de cei ce cred în falsul Mesia, după cum au aflat și maurii. Sute de ani ei au pavat drumuri, au clădit sisteme de irigații, au iluminat străzile, iar regele i-a nimicit dintr-un capriciu al soției.

– Și tu ne-ai distrage dintr-un capriciu al tău? Avem trei luni până când edictul intră în vigoare. Eu voi pleca acum cu băieții, iar tu și Esther ne veți urma înainte să se isprăvească cele trei luni, așa că veți fi în siguranță. În plus, am trebuință de cineva care să vegheze la vânzarea tuturor proprietăților noastre. În cine altcineva să mă încred?

– Poftim, atunci!

Am auzit un hârșăit de lemn pe piatră când mama a sărit de pe scaun. Nu am îndrăznit să mă ridic din pat și să privesc pe fereastră, de teamă să nu-și verse furia pe mine.

– Poftim farfuria. O voi umple și le-o voi duce cerșetorilor. Dacă pleci, vei muri!

– Leah, Leah! am auzit vocea tunătoare a tatălui meu, după care un zgomot de porțelanuri sparte.

– Nu te mișca! Sfărâmi marțipanul, dacă pășești pe el și nu voi mai reuși niciodată să-l curăț de pe lespezi.

Apoi, mama a izbucnit în plâns și micul fior de frică s-a preschimbat într-un șuvoi de sudoare rece. Așa că, atunci când a venit să vadă de ce plângeam, doica a crezut că am un început de febră și m-a silit să beau unul dintre ceaiurile ei din plante, unul cu gust îngrozitor.

– Îmi pare rău, Haim, am auzit-o pe mama spunând înainte ca infuzia să-și facă efectul și să adorm.

Tata nu i-a răspuns și n-au mai răzbătut până la mine decât un foșnet de haine și sunetul discret al unui sărut umed, care m-au făcut să-mi acopăr urechile cu perna.

Peste o săptămână, tata și cei trei frați ai mei, Eli, Simeon și Micul Haim, împreună cu alți câțiva bărbați din comunitatea noastră, au plecat din Toledo spre Italia, unde mulți dintre conducătorii numeroaselor

orașe-state și teritorii erau cunoscuți pentru toleranța față de evrei și pentru prudența față de regele Ferdinand și regina Isabela, a căror viziune despre treburile statului nu le păreau îndeajuns de pragmatice. Chiar și despre regatul Neapoleului, condus de rude ale regelui, se spunea că e doritor să primească refugiați din rândul celor surghiuniți de la Ierusalim. Cu toate astea, tata avea de gând să meargă la Roma. Papa era pe moarte, ne-a explicat el, și exista un cardinal spaniol dispus să plătească o groază de bani ca să-i ia locul la momentul potrivit. Acest cardinal Borja va avea nevoie de un bancher de încredere. Nu știam prea bine ce e acela un papă sau un cardinal, iar Borja ne părea un nume mai degrabă catalan decât spaniol. Și despre catalani știam că sunt la fel de neîncredere ca și țiganii, dar zâmbetul atât de strălucitor al tatei, ivit în barbă ca o perie neagră, era așa de încrezător, încât nu am putut decât să încuviințăm, să ne înghițim lacrimile și să-i spunem că ne vom revedea la Roma.

Zilele de Omer au trecut și nu am primit nicio veste. Auzeam tot felul de zvonuri despre vase capturate de pirați în Marea Tireniană, despre legenda Corsarului din Genova, care se desfăta tăind urechile victimelor și apoi punându-și croitorul să i le coasă la cingătoare. Unii evrei care încercau să părăsească Spania fuseseră bătuți de slujitorii regali mult prea zeloși, mai cu seamă cei care le datorau bani. Alții își găsiseră sfârșitul în munți, unde sătenii refuzau să le dea adăpost și hrană. Am auzit despre sinagogi transformate în magazine și despre fermieri care își pășteau porcii în cimitirele noastre.

Totuși, așa cum îmi repeta și mama neîncetat, nu existau mărturii. Găsise cineva vreun porc în cimitirul nostru de la poalele Muntelui Palomarejos? Văzusem eu vreodată în sinagogă baloți de pânză sau butoaie cu heringi sărați? Cine l-a zărit măcar o dată pe Corsarul din Genova? Cine a văzut trupuri zdrobite sau oase înghețate în trecătorile din munți? Nimeni, bineînțeles. Pentru că nu era nimic de văzut. Regele și regina declaraseră amnistie până la sfârșitul lui Omer, așa că până atunci evreii din Spania erau în siguranță, ca întotdeauna, iar tata și

băieții probabil că de-acum ajunseseră la Roma și ne pregăteau un nou cămin, cu pereți acoperiți de tapiserii mai strălucitoare și cu o fântână mult mai mare în curte.

Casa noastră părea goală și tăcută, mai ales noaptea când, întinsă în pat, ascultam greierii și pașii moi ai mamei, care se plimba pe coridoare în așteptarea chemării tatei, dorindu-și să vină, temându-se poate de întrevederi cu fantome când trecea prin locurile unde obișnuiau să se joace fiii ei; grajdurile cailor lor preferați, încăperea lungă unde dormeau toți, care încă mai mirosea vag a sudoare de bărbat tânăr și a pârț. Apoi, într-o după-amiază târzie, când eram încă ametețită după siestă, mama mi-a spus să mă ridic și să mă îmbrac cu cât mai multe haine, fără să țin seama de zăpușeala de afară. Când m-am oprit la mantia cea bună, de iarnă, mama însăși m-a înfășurat în ea și mi-a strâns catarama de sub bărbie. Am mers la grajdurile din spatele casei, unde, uimită, am privit-o pe mama înșeuând un cal, cu degetele mișcându-se iute și sigur printre catarama și chingi. Habar n-aveam că era în stare de așa ceva. A aruncat o pereche de desagi pe spatele animalului, apoi m-a ridicat și pe mine și l-a condus pe poarta din față, unde s-a oprit o clipă să ia *mezuzah*¹ de pe tocul ușii. A învelit-o împreună cu cheia casei în *ketubah*² și a pus pachetul într-unul dintre desagi.

Începuse să se însereze și, cum băieții care purtau torțele încetaseră de mult să mai aprindă felinarele din cartierul nostru, toți cei care ni se alăturau în timp ce călăream spre porțile orașului păreau frânturi de umbră, desprinse din asfințitul care se întuneca, mergând călare sau pe jos alături de noi, cu tropăit de copite, zgomot de pași înăbușiți și suflare măsurată la ceasul acela straniu, rău prevestitor, când totul se schimbă. Clădirile parc-ar fi fost niște vise, plăcile de mozaic scânteiau ici-colo și

¹ Cutiuță care conține un pergament pe a cărui față sunt scrise versete din *Deuteronomul*, în timp ce pe partea cealaltă este înscris cuvântul *Shaddai* - *Atotputernicul* (n. tr.).

² Document ce detaliază obligațiile soțului față de soția sa, un fel de contract de căsătorie (n. tr.).

ornamente de uși din alamă pluteau într-o mare de întuneric. Uneori se ivea limpede câte-un chip, îndeajuns cât să recunosc oameni pe care îi cunoșteam, apoi dispăreau din nou, fără să-mi dau seama dacă-i văd aievea sau doar în vis. Mai ales când mi-a zâmbit Rahela Abravanel, neîndoios că a fost doar un vis.

Odată ieșit din cartierul evreiesc, grupul nostru s-a strâns într-un pâlc, bărbații formând un șir ocrotitor în jurul femeilor și al copiilor. Auzisem de evrei bătuți cu pietre pe stradă, îmbrânciți în grămezi de bălegar sau alegându-se cu o oală de noapte care li se golea drept în cap. Mama și prietenele ei vorbeau în șoaptă despre o evreică silită să îndure înjosiri, ceva cu un porc, deși, oricât mi-am ciulit urechile, n-am aflat niciodată despre ce anume era vorba. Totuși, pe noi nu ne băgau în seamă, cu toate că mi se părea că ne urmăresc niște ochi prin crăpăturile obloanelor, foștii vecini fiind prea rușinoși să ne privească fățiș, în timp ce socoteau cât valorează casele noastre părăsite, viile, obiectele din metal și prăvăliile.

Mai degrabă o simțeam decât o auzeam pe mama vorbind din când în când, glasul vibrându-i prin trupul meu lipit de al ei, de formele moi ale sânilor și de pânțele care-mi era reazem.

– Să mă ierte Cel Milostiv, îi zicea ea cuiva care mergea lângă noi, dar n-ar fi trebuit să-l ascult niciodată pe Haim.

A făcut o pauză, probabil uitându-se să vadă dacă adormisem. Am rămas tot nemișcată, ținând ochii închiși, așa că a continuat:

– Dacă a trebuit să moară, cel puțin așa fi fost alături de ei.

– Hai, Leah! Și fiica ta? Ea ce-ar fi făcut? a replicat o voce din întuneric.

Abia dacă îndrăzneam să respir. Să moară? Oare mama primise? Țasta să fie motivul plecării noastre în grabă? Muriseră toți sau doar unii dintre ei? Te rog, Doamne, dacă vreunul din frații mei a murit, să fie Micul Haim, să nu mai trebuiască să-i îndur chinurile. Cum muriseră? Unde? Ce ni se va întâmpla acum? Mă sufocam sub o ploaie de întrebări care curgeau ca nisipul printr-o pâlnie.

– Dacă nu ar fi fost fiica mea, așa fi plecat cu Haim. A spus că o să putem trece fără, căci Esther e așa de albă și de gingașă. Și acum

amnistia s-a isprăvit. Am așteptat, am așteptat, dar în zadar. Nici bani. Nimic. Cum să ajungă până la Roma o femeie singură, cu un copil mic? Și dacă el nu e acolo? Atunci, ce?

Mama parcă se îneca și ea într-o avalanșă de întrebări.

Țin minte foarte puțin din călătoria aceea – doar întuneric, lumină, apoi din nou întuneric, nu știu de câte ori. Țin minte că am căzut din șau ca un bolovan, că mă trezeam prea înțepenită pentru ca să mă pot ridica, din pricina rănilor de pe coapse și de pe spate, că-mi intrase în piele și în oase țărâna noduroasă pe care dormeam. Pentru început, aveam la masă pâine, caise și chifteluțe din carne, presărate cu scorțișoară. Apoi au urmat foamea și setea, până ce am crezut că nu mai pot îndura. Un serafim al nepăsării a venit și le-a luat, așa că mă întrebam dacă nu cumva am murit și paradisul este, de fapt, tot acest nimic. Am înlocuit uscatul cu marea, crestele pământului cu valurile șovăitoare, legănarea calului cu înclinarea punții și vărsarea leștului. Și auzeam întruna aceste cuvinte, ca un refren dintr-un cântec: dacă nu ar fi fost fiica mea.

Mama nu-și schimbase purtarea față de mine. Ea era mereu, dacă nu veselă, cel puțin încrezătoare. Îmi supraveghea rugăciunile la orele exacte din zi, mă învăța cântece și mă obliga să exersez la țambal pe straturi de pământ întins sau pe benzi marcate cu creta pe punte. Se asigura că am îndeajuns de cusut, deși acum lucrul de mână însemna mai mult a petici și a broda, și mă încredința că urechile mele sunt prea mici pentru Corsarul din Genova, care mă va cruța și mă va arunca înapoi în mare ca pe un pește prea mic ca să fie mâncat. La începutul traversării pe mare, înainte de a avea picioare de marinar¹ când încă mă simțeam rău, ea mi-a ascuns faptul că sănătatea ei se subrezește cât să-mi țină capul în timp ce vărsam peste parapetul vasului și să mă oblighe să fac gargară cu apă de mare. Cel mai potrivit leac, zicea ea. Dar, acum când știu ce credea cu adevărat despre mine, sunt sigură că habar n-avea.

¹ Abilitatea de a merge fără să te dezechilibrezi pe puntea unui vas care se clatină (n. tr.).

Cum începuse, între lumină și întuneric, exodul mamei, așa s-a și sfârșit, la hotarul dintre uscat și apă, pe plaja de la Nettuno. Era o zi fierbinte, soarele ajunsese la zenit, ca o minge albă de foc pe un cer senin, umbrit doar de siluetele încordate ale șopârcașilor care zburau în cercuri, fiind în așteptare. Plaja era vărgată de alge zbârcite, iar nisipul uscat și alb ni se tot sfărâma sub tălpi când ne chinuiam să ne îndepărtăm de mare cu toate cuferele și cu toți sacii. Nu aveam nici pic de umbră. Atât de mulți dintre noi erau bolnavi, încât căpitanul corabiei se speriasse și ne debarcase pe întâiul petic de pământ care îi ieșise în cale, și când înjghebam umbrare din velatură pentru suferinzii care nu puteau merge mai departe, bărcile lui păreau doar niște insecte gigantice, care se târâsc pe întinderea scânteietoare a mării.

M-am așezat abătută lângă mama, așteptând să-și revină și să mă mustru pentru că umblu în picioarele goale și pentru că lărgisem gaura din rochie atât de mult, că nu se mai putea cârpi. Nimeni nu avea grijă de mine și ceilalți nu-mi vorbeau. Erau prea prinși cu propriile bunuri sau cu îngrijitul bolnavilor. Au trimis câțiva băieți să caute apă proaspătă sau vreun sat de unde am fi putut primi ajutor, iar eu tânjeam să plec cu ei, dar nu am îndrăznit. Ce ar fi spus mama dacă ar fi aflat că hoinăresc cu o ceată de băietani? Mi-am adâncit picioarele în nisip, am luat mâna mamei și mi s-a părut că simt că-mi răspunde cu un zvâcnet, crezând că sunetul aspru, că horcăiala din suflarea ei sunt semne că încearcă să vorbească.

După un timp, señora Abravanel a venit să stea cu mine, acum că fiica ei murise și nu mai avea cui să-i poarte de grijă. A scos un pieptăne de la cingătoare și a început să-mi perie părul. Mi-a povestit despre Rahela, ceea ce mi s-a părut supărător, și m-am întreat de ce nu face nimic s-o ajute pe mama să se însănătoșească.

Dintr-odată mama a început să miște buzele și a scuturat încet din cap, dintr-o parte în alta, parcă încercând să alunge o muscă.

– Esther?

Vocea ei suna uscată și prăfoasă ca nisipul.

– Da, mama.